په لمانځه کې خپرې شوي خطاوې

په لمانځه کې ځنې خپرې شوې خطاوې دي چې ځنې بدعت ، ځنې مکروه او ځنې حرام چې په لاندې ډول دي :

۱- کله چې لمونځ کوونکی ګمان وکړي چې جماعت ولاړ دی نو په منډه او تیز تګ سره جومات ته ځي حال دا چې جومات ته تیز تلل مکروه او په سکون او وقار سره تلل سنت دي .

جناب نبی صلی الله علیه وسلم فرمايي: «إِذَا سَمِعْتُمْ الْإِقَامَةَ، فَامْشُوا إِلَى الصَّلَاةِ وَعَلَيْكُمْ بِالسَّكِينَةِ وَالْوَقَارِ، وَلَا تُسْرِعُوا، فَمَا أَدْرَكْتُمْ فَصَلُّوا، وَمَا فَاتَكُمْ فَأَتِمُّوا» [(۱)] .

ژباړه : کله چې تاسې اقامت واروئ نو د لمانځه طرف ته په په آرام او خشوع سره ځئ او تیز مه ځئ ، څه مو چې ومودل هغه ادا کړئ (له امام سره) او څه چې درڅخه پاتې وو هغه پوره کړئ .

۲- په جماعت کې به دوهم صف د امام په برابر جوړیږي مګر ځنې کسان له ښي لوري يا چپ لوري صف پيل کوي چې دا کار د سنتو خلاف دی په دليل د دغه حديث شريف «وسطوا الإمام وسدوا الخلل»[۲] .

۳- د تکبير تحريمه پر مهال لاسونو چې تر غوږنو پورته کيږي د ګوتو پراخه نيول او د لاسونو پنجې او ورغوي قبلې ته مخامخ کول سنت دي ، مګر ځنې کسان ګوتې پیوسته او د لاسونو ورغوي د قبلې پر ځای خپلو عوږونو طرف ته برابروي.

۴ -د قيام پر مهال د سجدې ځای ته کتل سنت دي مګر ځنې کسان د سجدې د ځای څخه پرته يو اړخ او بل اړخ ته ګورې چې داسې کول مکروه د لمانځه حضور خرابوي او کچېرې د کتلو سره سينه وګرځوي لمونځ فاسديږي.

عايشه رضی الله عنه وايي : د رسول الله علیه وسلم څخه مې په لمانځه کې يوې بلې خوا کتلو په اړه پوښتنه وکړه وېې فرمايل: « هو اختلاس يختلسه الشيطان من صلاة العبد»[(۳)] .

---

[۲] - رواه ابؤداود .

[۳] - رواه ابوداود و نسائي .

یعنې : دا یوه پټه غلا ده چې شیطان یې د بنده له لمانځه څخه وړي.
۵ -ځنې کسان پر خپل بدن ، جامه او ویښتانو لوبې کوي او لاس وربانديې وهي چې دا عمل اصلاً په لمانځه کې د خشوع او حضوع نه لرلو نښانه ده او لږ حرکت کولو سره لمونځ مکروه کیږي.
مګر په لمانځه کې زیات حرکت کول او ډیر ښوریدل چه کتونکی فکر وکړي دا سړی لمونځ نه کوي مثلاً د ځان ډیر ګرول یا د جامو برابرول یا په بدن اوجامو ډیر لاس وهل عمل کثیر بلل کیږي لمونځ یې فاسد ګرځي.
جاء في الموسوعة الفقهية:
اتَّفَقَ الْفُقَهَاءُ عَلَى بُطْلانِ الصَّلاةِ بِالْعَمَلِ الْكَثِيرِ ، وَاخْتَلَفُوا فِي حَدِّهِ . فَذَهَبَ الْحَنَفِيَّةُ إِلَى أَنَّ الْعَمَلَ الْكَثِيرَ الَّذِي تَبْطُلُ الصَّلاةُ بِهِ هُوَ مَا لا يَشُكُّ النَّاظِرُ فِي فَاعِلِهِ أَنَّهُ لَيْسَ فِي الصَّلاةِ.
۵ -په لمانځه کې په ادب دریدل سنت دي:
په لمانځه کې د قیام پر مهال به د پښو تر مینځ متوسطه او معمولي
فاصله چې نه ډیره کمه او نه ډیره زیاته وي موجوده وي ځکه چې په متوسطه فاصله کې خشوع او ادب دی د متوسطې فاصلې نه لږه یا زیاته فاصله مکروه د سنتو خلاف عمل دی .
دغه متوسطه اندازه ائمه کرامو رحمه الله علیهم داسې بیان کړې ده:
د امام ابوحنیفه رحمه الله په نزد د پښو تر مینځ فاصله د څلورو ګوتو په اندازه.
د امام شافعي رحمه الله په نزد د یوې لوېشتې په اندازه.
د امام مالک رحمه الله په نزد متوسطه اندازه مستحب ده چې نه کمه وي او نه ډیره زیاته.
د ائمه کرامو د اقوالو څخه متوسطه اندازه څرګندیږي .
اللجنة الدائمة لیکي:
په قیام کې د پښو نښلول او همدارنګه د پښو تر مینځ زیاته فاصله پریښودل په سنتو او صحیح حدیث سره ثبوت نه لري ،بناءً لمونځ کوونکی به پښې نه نښلوي او نه به د پښو تر مینځ زیاته فاصله پریږدي بلکې معتدله فاصله به وي.

جاء في فتاوى اللجنة الدائمة: لم يرد في السنة المطهرة حديث صحيح صريح يفيد إلصاق القدمين في حال القيام في الصلاة أو في حال السجود وبناء على ذلك ، فالأصل أن المصلي لا يتكلف إلصاقاً ولا تفريجاً كثيراً بين رجليه بل يكون معتدلاً .[٤]

۶ -په صحي شان ركوع كول:

ركوع د لمانځه ركن دی د ركوع لپاره داسې ټيټېدل پكار دي چې د لاسونو په پراخه ګوتو به ګونډې نيسي سر به د شا سره يو شان وي او درې ځله به په كراره او سكون سره د ركوع تسبيح وايي.

ځنې كسان لېدل كيږي چې په ډيره بيړه ركوع كوي تسبيحات صحي نه لولي ، سر له شا سره سم نه وي ، داسې ركوع چې په هغه كې اطمنان نه وي (اندامونه كرار ونه نيسي) او حتی يو ځل هم صحي تسبيح ونه وايي داسې ركوع نه صحي كيږي لمونځ فاسد دی.

رسول الله صلی الله عليه وسلم په ركوع كې د پوره سكون حكم كړی او سكون په ټولو اركانو كې واجب دی : «ثُمَّ ارْكَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ رَاكِعًا..» [٥]

ژباړه : وروسته ركوع ته لاړ شه تر هغه چې بدن دې آرام او بې حركته شي.

عائشه رضی الله عنها روايت كوي: «كان رسول الله صلّى الله عليه وسلم إذا ركع لم يرفع رأسه ولم يُصَوِّبْهُ، ولكنْ بين ذلك »[٦]

ژباړه : رسول الله صلی الله عليه وسلم به چې كله ركوع كوله سر به يې (له شا سره) برابر ؤ نه پورته ؤ او نه ټيټ.

۷ -قومه كول:

د ركوع څخه پورته كېدل (سمع الله لمن حمده – ربنا لک الحمد) ويل او په سكون او اطمان درېدلو ته قومه وايي.

قومه د متأخرينو احنافو په نزد واجب او د امام يوسف رحمه الله په نزد فرض ده.

زيات كسان په صحي شان ، سكون او اطمنان سره قومه نه ادا كوي.

وَرُوِيَ وُجُوبُهَا،وَهُوَالْمُوَافِقُ لِلأَدِلَّةِ وَعَلَيْهِا لْكَمَالُ ابْنُ الْهُمَامِ وَمَنْ بَعْدَهُ مِنا لْمُتَأَخِّرِينَ . وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ بِفَرْضِيَّةِ .[٧]

٤- فتاوى اللجنة الدائمة" (٣٧٥/٥

٥- متفق عليه

٦- متفق عليه

۸ -سجده کول:

دوه ځله سجده کول په لمانځه کې فرض دي ،سجده په اوو اندامونو تر سره کیږي په سجده کې د پوزې نه لګول یا د دواړو پښو په پورته کولو سره سجده نه ادا کیږي.

د پښتو په یو ځل او څو ځله پورته کولو کې د فقهاؤ تر مینځ اختلاف شته دلته مو احتیاطاً او د اصلاح لپاره د یو ځل پورته کولو قول را نقل کړی دی.

که دواړه پښې په ټوله سجده کې پورته کړ شي نو سجده نه ادا کیږي کله چه سجده ادا نشو نو لمونځ فاسد شو [۸].

دا ځکه چې سجده باید په اوو اندامو ادا شي ، جناب نبي کریم صلی الله علیه وسلم فرمایي:

« أُمِرْتُ أَنْ أَسْجُدَ عَلَى سَبْعَةِ أَعْظُمٍ عَلَى الْجَبْهَةِ وَأَشَارَ بِيَدِهِ عَلَى أَنْفِهِ وَالْيَدَيْنِ وَالرُّكْبَتَيْنِ وَأَطْرَافِ الْقَدَمَيْنِ وَلَا نَكْفِتَ الثِّيَابَ وَالشَّعَرَ » [۹]

ژباړه: ما ته حکم راکړ شوی دی (د الله د طرف نه ماته حکم شوی دی) چه زه په اوو اندامونو باندې سجده وکړم یعنی سجده داسې وکړم چه دا اوه اندامونه پر ځمکه ایښودل شوی وي تندی ، دواړه لاسونه ،دواړه ګونډې ،او د دواړو پښو کنارې او دا هم حکم دی چه مونږ به خپلې جامې او ویښتان نه راغونډوو.

زیات کسان په بیړه د ټونګې په شان سجده کوي چې هیڅ سکون او اطمان پکې نه وي پرته له سکون او اطمان څخه لمونځ نه صحي کیږي ځکه سکون واجب دی د واجبو په قصداً او عادتاً ترک کولو سره لمونځ فاسدیږي.

۹ -جلسه کول:

جلسه کول – یعنی د دوو سجدو په مابین کې په ښه شان کیناستل چه د بدن ټول اندامونه کرار شي او د پوره ناستې ګمان پرې وشي.

په دلیل د دغه حدیث شریف :« ثُمَّ اسْجُدْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ سَاجِدًا، ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ جَالِسًا» [۱۰]

---

[۷]- برنامج الموسوعة الفقهية جزء ۲۷ ص ۷۹

[۸]- فتاوي دارالعلوم دیوبند ج ۱ ص ۱۸۴

[۹]- رواه البخاري و مسلم .

[۱۰]- متفق علیه

يعنې : بیا سجده ادا کړه داسې چې بدن دې آرام او بې خځښته شي بیا دې
سر له سجدې پورته کړه تر څو د کیناستلو په حال کې آرام او بې حرکته
شي.
قومه او جلسه د متخرینو احنافو په نزد واجب ده مګر د امام یوسف امام مالک ، امام شافعي او امام احمد په نزد قومه ، جلسه او د لمانځه
په ټولو ارکانو کې سکون او اطمنان فرض دی:
جاء فی موسوعة الفقهية:
الجلوس بين السّجدتين: ذهب المالكيّة ، والشّافعيّة ، والحنابلة إلى أنّه ركن ، لما روت عائشة رضي الله تعالى عنها قالت : « كان النّبيّ صلى الله عليه وسلم إذا رفع رأسه من السّجدة لم يسجد حتّى يستوي جالساً . « وقال أبو يوسف من الحنفيّة بفرضيّته.
ځنی کسان د چرګ په شان ټونګې وهي چه لمونځ يې نه صحي کيږي ځکه که جلسه واجبه وبولو د واجبو په قصدي ترک سره لمونځ فاسديږي او که فرض يې وګڼو د فرض په ترک سره لمونځ نه صحي کيږي.
په تيزی او بې سکون لمونځ کول د منافق لمونځ دی د داسې لمونځ کولو څخه ځان ساتل پکار دي ، رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي : «تَلْكَ صلاة المنافق، تلك صلاة المنافق، تلك صلاة المنافق، يَرْقُبُ الشَّمْسَ حتى إذا كانَتْ بَيْنَ قَرْنَي شيطان قَامَ فَنَقَرَهَا أربعاً لايذكر فيها إلا قليلا» [(۱۱)]
يعنې : دا د منافق لمونځ دی ، دا د منافق لمونځ دی ، دا د منافق لمونځ دی چه سړی ناست وي د لمر انتظار کوي تر څو ښه زيړ شي او د شيطان د دوه ښکرو په منځ کې راشي – نو پاڅي څلور تونګې ووهي او په دې کې الله
ډير کم ياد کړي.
خبرداریځ:
د لمانځه ټول ارکان په سکون او اطمنان سره ادا کول واجب او د امام يوسف حنفي امام مالک ، امام شافعی او امام احمد په نزد فرض دي ، ډير کسان لمونځ په سکون سره نه ادا

[۱۱]- رواه مسلم .

کوي خصوصاً رکوع ، قومه ، سجده او جلسه صحي نه ادا کوي کچېرې د لمانځه ارکان په سکون سره ادا نشي لمونځ نه صحي کیږي په دلیل د دغه حدیث:

رسول الله صلَى اللَّهِ عليْه وآله وسلّم یو سړی ولید چې په نا سم ډول او بدون له طمأنیه لمونځ کوي (په لمانځه کې حرکت کول او په بیړه د ارکانو ادا کول) امر یې ورته وکړ چې لمونځ دې له سره ادا کړه «إرْجِعْ فَصَلِّ فَإِنّكَ لَمْ تُصَلِّ» یعنی لمونځ له سره وګرځوه ځکه چې تا لمونځ ونه کړ هغې کس درې ځله لمونځ له سره وګرځولو او وروسته یې وویل یا رسول الله صلی الله علیه وسلم قسم په هغه ذات چې ته یې په حق را استولی یې تر دې غوره نشم ادا کولی نو ماته لمونځ راوښې رسول الله صلی الله علیه وسلم هغه ته وفرمایل:

«إِذَا قُمْتَ إِلَى الصَّلاةِ فَأَسْبِغِ الْوُضُوءَ، ثُمّ اسْتَقْبِلِ الْقِبْلَةَ فَكَبِّرْ، ثُمَّ اقْرَأْ مَا تَيَسَّرَ مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ، ثُمَّ ارْكَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ رَاكِعًا، ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَعْدِلَ قَائِمًا، ثُمَّ اسْجُدْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ سَاجِدًا، ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ جَالِسًا، ثُمَّ افْعَلْ ذَلِكَ فِي صَلاتِكَ كُلِّهَا» [(١٢)].

ژباړه : کله چې د لمانځه د پاره اراده کوې کامل اودس وکړه ، وروسته دې مخ پر قبله کړه او تکبیر ووایه ،وروسه د قرآن څخه هغه حصه ووایه چې درته آسانه وي ،وروسته رکوع ته لاړ شه تر هغه چې بدن دې آرام او بې حرکته شي ، بیا له رکوع پورته شه په سم او آرام ډول دریدلو سره ، بیا سجده ادا کړه داسې چې بدن دې آرام او بې خځښته شي بیا دې سر له سجدې پورته کړه تر څو د کیناستلو په حال کې آرام او بې حرکته شي وروسته همدا عمل په ټول لمانځه کې کوه

١٠ – د قعدې پر مهال سینې ته کتل او د شهادت د کوتې پورته کولو پر مهال د شهادت کوتې ته کتل پکار دي مګر ځنې کسان یوې او بلې خوا ته ګوري.

کله چې مقتدي تشهد ووایي او امام سلام ګرځوي متقدي به د امام سره سلام ګرځوي مګر ډیر کسان لیدل کیږي چې د امام سره سلام نه ګرځوي ، درد او دعا وایي او بیا سلام ګرځوي دلته د سنت پر ځای د واجبو ترک راځي.

١١ -د سلام ګرځولو پر مهال خپل ښي او کیڼي اوږې ته کتل سنت دي مګر ځنې کسان د اوږو پر ځای یوې او بلې خوا ته داسې سلام ګرځول چې د سر له ګرځولو سره سینه هم ګرځوي.

---

[١٢]- رواه البخاري ٧٥٧ ، ومسلم ٣٩٧ .

۱۲- په جومات کې د لمانځه لپاره د تل لپاره یو ځای ټاکلو څخه نهی او منع شوي ده په حدیث شریف راغلي دي:

«نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ نَقْرَةِ الْغُرَابِ ، وَافْتِرَاشِ السَّبْعِ ، وَأَنْ يُوَطِّنَ الرَّجُلُ الْمَكَانَ فِي الْمَسْجِدِ كَمَا يُوَطِّنُ الْبَعِيرِ» [۱۳].

ژباړه: رسول الله صلی الله علیه وسلم په لمانځه د سجدې پر مهال د کارغه پشان ټونګو وهلو ، د سجدي پر مهال د ځنګلو ، ورنو وصلول له ځمکې سره او دا چې یو کس د اوښ په څیر په جومات کې یو ځای وټاکي منع فرمایلې .

په المبسوط کې راغلي : وَلَا يَشْتَغِلُ بِالتَّطَوُّعِ فِي مَكَانِ الْفَرِيضَةِ لِلْحَدِيثِ الْمَرْوِيِّ: «أَيَعْجِزُ أَحَدُكُمْ إذَا صَلَّى أَنْ يَتَقَدَّمَ أَوْ يَتَأَخَّرَ بِسُبْحَتِهِ أَيْ بِنَافِلَتِهِ» ، وَلِأَنَّهُ يُفْتَنُ بِهِ الدَّاخِلُ أَيْ يَظُنُّهُ فِي الْفَرِيضَةِ فَيَقْتَدِي بِهِ وَلَكِنَّهُ يَتَحَوَّلُ إلَى مَكَان آخَرَ لِلتَّطَوُّعِ اسْتِكْثَارًا مِنْ شُهُودِهِ، فَإِنَّ مَكَانَ الْمُصَلِّي يَشْهَدُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالْأَوْلَى أَنْ يَتَقَدَّمَ الْمُقْتَدِي وَيَتَأَخَّرَ الْإِمَامُ لِيَكُونَ حَالُهُمَا فِي التَّطَوُّعِ [۱٤].

ژباړه: امام به د فرضو پر ځای په سنتو او نفلو نه مشغولیږي په دلیل د دغه حدیث : «آیا د تاسې څخه کوم یو ددې څخه عاجز دی چې کله لمونځ کوي مخکې شي یا وروسته شي او سنت او نفل وکړي » ځکه چې دا خلک په فتنه کې اچوي او ګمان کوي چې هغه فرض لمونځ ادا کوي په هغه پسې اقتداء کوي مګر هغه به د نفلي لمانځه لپاره خپل ځای ته تغیر ورکوي ځکه چې د لمانځه ځای د قیامت په ورځ په سړي باندې ګواهي ورکوي نو په دې عمل سره به یې د شهادت او ګواهي ځایونه زیات شي .

۱۳- ځنې مسلمانې خویندې د عذر پرته په ناسته سره لمونځ کوي عذر لکه : مرض ، حمل او نور چې نشي کولای په ولاړه لمونځ وکړي مګر د عذر پرته په ناستې سره لمونځ نه صحي کیږي او دا چې ورځنې کارونه په ولاړه کولای شي خو لمونځ د ستومانۍ له کبله په ناسته کوي شرعي عذر نشي کیدای .

۱۴- ځنې کسان دا باور لري چې د سنتو او فرضو تر مینځ خبرې کول ښه کار نه دی حتی دا باور لري چې په خبرو کولو سره سنت ماتیږي باید له سره وشي په دې اړه مې هیڅ شرعي دلیل پیدا نه کړ ، بلکې د دوو لمونځونو تر منځ خبرې کول او د ځای تغیرول سنت عمل دی له

۱۳- روی أحمد (۴۲۸/۳) ، وأبو داود (۸۶۲)، و سلسلة الصحیحة :۱۱۶۸ .

۱٤- المبسوط ۳۸/۱ .

معاويه رضی الله عنه څخه روايت نقل شوی دی چې :«فإِنَّ رسول الله - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - أَمَرَنا أن لا تُوصَل صلاة بصلاةٍ حتى نتكلَّم أو نخرج»[١٥].

و ما توفيقي الا بالله عليه توكلت واليه انيب

الله تعالی دې اول زما لمونځ اصلاح کړي بيا د ټولو مسلمانانو د چا چې لمونځ سم شو د هغه دنيا او آخرت سم شول.

www.dawat610.com

[١٥] - رواه مسلم ٨٨٣ .